

inka.horstmann@boras.se

boras.stad@boras.se

2011-03-04

1 (7)

Dnr 40–2010:1148

Kvalitetsgranskning av betygssättning i Bäckängsgymnasiet i Borås kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat betygssättningen i historia A, kemi A och svenska B på Bäckängsgymnasiet.

Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller de krav som ställs på verksamheten gällande det granskade området. De uppgifter/aktiviteter eleverna förväntas genomföra och som ger underlag för bedömningen av elevernas kunskaper är relaterade till kursplanernas mål och betygskriterier. Lärarna sammanfattar och värderar olika underlag och bedömningar systematiskt vid betygssättningen. I motiveringen till beslutet beskrivs de styrkor i verksamheten som iakttagits. Skolinspektionen lämnar ärendet utan ytterligare åtgärd.

Ansvar för betygssättning

Läraren är den som sätter betyget på avslutad kurs. Läraren kan diskutera med andra lärare, men den lärare som ansvarar för undervisningen vid betygssättningstillfället är också den som ska sätta betyget. Betygssättning är myndighetsutövning och har rättsverkningar för den enskilda eleven.

Rektor har ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Det innebär att rektor ansvarar för att lärare har, eller genom kompetensutveckling får, erforderliga kunskaper om kursplaner, betygskriterier och övriga författningar och föreskrifter för att kunna sätta betyg på ett rättssäkert och likvärdigt sätt.

Huvudmannen har ett övergripande ansvar för verksamheten. Huvudmannen ansvarar för att rektor och lärare har nödvändiga kunskaper och insikter i de föreskrifter som gäller, och att dessa tillämpas.

Skolinspektionens granskning av betygssättningen i Bäckängsgymnasiet i Borås kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför under hösten 2010 en kvalitetsgranskning av betygssättningen i trettiofem gymnasieskolor. Granskningen av Bäckängsgymnasiet i Borås kommun ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser inom området

Skolinspektionen, Postadress: Box 2320, 403 15 Göteborg

Besöksadress: Kungsgatan 20

Fax: 08-586 080 04

Telefon 08-586 080 00

www.skolinspektionen.se

kommer att redovisas i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport "Betygssättningen i gymnasieskolan II".

Projektet är ett fortsättningsprojekt och utgår till delar från det föregående projektet "Betygssättning i gymnasieskolan" som granskade om betygssättningen på trettio skolor motsvarade målen i kursplanerna och vilka system skolorna hade för en likvärdig betygssättning.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Syfte

Projektets syfte är att granska om rätt betyg sätts i gymnasieskolan. Projektet granskar förutsättningarna för detta genom att studera vilka underlag lärare använder för att bedöma och betygssätta elevernas kunskaper i relation till kursplanernas mål och betygskriterier samt om lärare sammanfattar och värderar olika underlag systematiskt i betygssättningen.

Fokus för denna granskning är betygssättningen i kurserna historia A, kemi A och svenska B. Kvalitetsgranskningen tar sin utgångspunkt i två övergripande frågeställningar, 1.) *är uppgifter/aktiviteter¹ som lärare använder i undervisningen och som ger underlag för bedömning av elevernas kunskaper relaterade till kursplanernas mål och betygskriterier?* och 2.) *sammanfattar och värderar lärare olika underlag och bedömningar systematiskt² vid betygssättningen?*

Tillvägagångssätt

De brister Skolinspektionen identifierar avseende de granskade aspekterna kommuniceras till de granskade skolorna. Men även goda exempel belyses genom att granskningen uppmärksammar gymnasieskolor som bättre än andra lyckas genomföra betygssättningen på ett ändamålsenligt sätt.

De metoder och material som utgör underlaget till beslutet är dokumentanalyser och intervjuer med skolledning, lärare och elever. Dokumenten utgörs av underlag för bedömningar från Bäckängsgymnasiet som ett urval av lärare i de aktuella kurserna använt i betygssättningen och som skickats in till Skolinspektionen inför besöket. Skolinspektionen besökte Bäckängsgymnasiet den 22-23 september 2010.

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag (SFS 1985:1100) ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess

¹ Med uppgifter/aktiviteter menas de moment som elever genomför för att visa sina kunskaper inom ramen för de kurser de läser. Det kan exempelvis vara prov, muntliga uppgifter, litteraturredovisningar eller egna arbeten som genomförs med mer eller mindre lärarhjälp enskilt eller i grupp.

² Med systematiskt menas att sammanvägningen inte är slumpvis eller varierar mellan elever. Sammanvägningen görs likadant för alla elever, dvs. på ett likvärdigt sätt. Sammanvägningen överensstämmer dessutom med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan.

att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag är utgångspunkten för Skolinspektionens granskning.

Den juridiska grunden för Skolinspektionens bedömningar av betygssättningen i Bäckängsgymnasiet utgörs av: 1 kap. 2 § 1985 års skollag, 7 kap. 4 § gymnasieförordningen (SFS 1992:394), 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna (SKOLFS 1994:2), nedan kallad Lpf 94, 2.5 Bedömning och betyg, Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2000:134) om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan och de delar av kursplanerna för historia A, kemi A och svenska B som rör betygssättning.

Företrädare för skolan har beretts möjlighet att ge synpunkter på sakinnehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut.

Beskrivning av skolan

Bäckängsgymnasiet är en av fem kommunala gymnasieskolor i Borås kommun.

Skolan har cirka 1150 elever fördelade på tre nationella program - samhällsvetenskapsprogrammet, estetiska programmet och naturvetenskapsprogrammet -, samt två specialutformade program, adventureprogrammet och designprogrammet. Adventureprogrammet är ett studieförberedande program som ger fullständig naturvetenskaplig behörighet i kombination med kurser inom multisport och upplevelseaktiviteter samt friluftsliv och överlevnad. Även designprogrammet är ett studieförberedande program där eleverna studerar designprocessen från idé till färdig produkt liksom ekonomi och entreprenörskap.

Skolledningen består av en gymnasiechef samt tre rektorer.

Sedan våren 2008 har Bäckängsgymnasiet medverkat i utbildningsförvaltningens satsning "Bedömning för lärande" enligt Professor Dylan Williams modell. Bedömning för lärande eller formativ bedömning utgår från en grundläggande idé: Att tecken på elevernas lärande används för att anpassa undervisningen så att den möter elevernas omedelbara inlärningsbehov. Bedömningen blir där elevernas och lärarens gemensamma redskap för att komma vidare i lärandeprocessen. Navet i arbetet med formativ bedömning är samtalsgrupper om ca 7 lärare som leds av en särskilt utbildad samtalsledare enligt en särskild modell. Grupperna träffas i snitt var fjärde vecka i minst 60 minuter. Varje medlem förväntas ha genomfört en insats som har en tydlig koppling till grundtankarna för bedömning för lärande, som delges gruppen och som gruppen reflekterar kring. Gruppen får också ny input av samtalsledaren, och varje medlem lägger upp en plan för nästa insats som ska genomföras.

Motivering till beslutet

Lärares underlag för bedömning och betygssättning

Betyget uttrycker i vad mån den enskilda eleven har uppnått de kunskapsmål som uttrycks i kursplanen för respektive kurs och som definieras som betygskriterier. Dessa mål och betygskriterier ska ligga till grund för elevernas betyg. Se vidare i bilagan. Under det här frågeområdet har tre aspekter granskats: 1.) ger de uppgifter/aktiviteter som elever förväntas genomföra under kursen och som ligger till grund för bedömning och betygssättning elever möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier, 2.) ställer lärare krav som helt saknar stöd i kursplanens mål och betygskriterier och 3.) överensstämmer de kunskapskrav som lärare ställer för olika betyg med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna.

Ges eleverna möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier?

Skolinspektionen bedömer att lärare i historia A, kemi A och svenska B har gett eleverna möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av respektive kursplans mål och betygskriterier.

Utifrån inskickade dokument och intervjuer med lärare och elever framkommer att elever i historia A, kemi A och svenska B erbjudits möjligheter att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanernas mål och betygskriterier. De inskickade underlagen i form av prov, uppgifter och laborationer uppvisar ett brett utbud av uppgifter i enlighet med kursplanerna. Det är dock värt att påpeka att de inskickade uppgifterna/aktiviteterna endast utgör en mindre del av underlaget för betygssättning i respektive kurs. Av intervjuer med lärare och elever framkommer att kursplanerna på ett tydligt sätt styr undervisningen i de granskade kurserna. Eleverna är väl medvetna om vilka krav som ställs och hur de bedöms.

I historia A har eleverna bland annat fått diskutera och fördjupa sig i frågeställningar kring medeltiden enligt: "Medeltiden ansågs länge vara en period av mörker, elände och kulturellt förfall. Bilden av medeltiden som "den mörka medeltiden" har emellertid omvärderats av dagens historiker" samt resonerat kring vad som kan ligga bakom den mörka bilden och vad som nyanserar denna bild i en mera positiv och ljus riktning. Eleverna har också genomfört arbetsuppgifter där de beskrivit historiska skeenden utifrån olika perspektiv med insikt i den historiska kunskapens tidsbundenhet. Som inledning till studierna i historia har elever och lärare tillsammans resonerat kring hur man läser historia det vill säga studieteknik för ämnet.

I kemi A omfattar det inskickade materialet både laborationsunderlag kring exempelvis redoxtitreringar och mer övergripande arbetsuppgifter med inriktning mot att elever ska integrera olika delområden från kemin för att förklara fenomen i omvärlden. En frågeställning är "Framtidens lösningar på dagens energifråga?" I intervjun med läraren framkom en god medvetenhet kring kursplaner, betygskriterier och regelverket avseende bedömning och betygssättning.

I svenska B har inskickade uppgifter visat att elever bland annat getts möjligheter att visa kunskaper om språkhistoria och textanalys. Eleverna har läst romanen Jane Eyre och pratat om vilken epok romanen kan kopplas samman med. I samtliga uppgifter får eleverna tydliga kriterier som visar vad de ska uppnå. Kriterierna för de olika betygstegen i uppgiften är tydligt kopplade till de nationella kursplanerna och betygskriterierna.

Ställs andra krav för betyg som inte framgår av kursplanens mål och betygskriterier?

Skolinspektionen bedömer att lärare i historia A, kemi A och svenska B inte ställer andra krav för betyg än de som framgår av respektive kursplans mål och betygskriterier

Det framkommer inte i dokumentanalyser eller intervjuer med lärare och elever att lärare ställer andra krav för betyg än vad som framgår av kursplanernas mål och betygskriterier.

Överensstämmer de kunskapskrav som ställs för olika betyg med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna?

Skolinspektionen bedömer att lärare i historia A, kemi A och svenska B ställer kunskapskrav för betyg som överensstämmer med respektive kursplans betygskriterier för de olika betygsnivåerna.

De krav som lärare ställer för olika betyg stämmer överens med betygskriterierna för de olika betygsnivåerna. Lärare i historia A, kemi A och svenska B sätter betyget Godkänt (G) på elever som uppfyller kursplanens samtliga betygskriterier för betygsnivån G. Intervjuer och studier av insänt underlag bekräftar även att VG och MVG sätts utifrån nationella kriterier. Lärarna visar god insikt i betygskriteriernas komplexitet och hur kunskapskraven kan tolkas för de olika betygsnivåerna.

Lärares sammanfattningar och värderingar av olika underlag

Läraren ska vid betygssättningen använda all tillgänglig information, göra en allsidig bedömning och beakta även sådana kunskaper som eleven tillägnat sig utanför undervisningen. För betyget G ska en elev ha kunskaper för samtliga betygskriterier för G, medan för betygen VG och

MVG kan väl utvecklad förmåga avseende något eller några betygskriterier väga upp brister i ett eller ett par andra betygskriterier. Betygsättningen ska vara likvärdig. Se vidare i bilagan. Under det här frågeområdet har granskats huruvida lärare vid betygssättningen sammanfattar och värderar olika underlag på ett likvärdigt sätt samt om detta görs i enlighet med föreskrifter om hur betygskriterierna ska tillämpas vid betygssättningen.

Sammanfattar och värderar lärare olika underlag på ett likvärdigt sätt vid betygssättningen?

Skolinspektionen bedömer att betyg i historia A, kemi A och svenska B sätts utifrån en likvärdig, allsidig och saklig värdering.

Av granskningen framkommer inget annat än att lärare i historia A, kemi A och svenska B vid sin betygssättning sammanfattar och värderar den information om elevernas kunskaper och förmågor som läraren har haft tillgång till på ett allsidigt, sakligt, och likvärdigt sätt. Eleverna har haft tillfälle att visa sina kunskaper genom ett varierat och brett urval av underlag, till exempel inlämningsuppgifter, laborationer, prov och muntliga redovisningar. Lärarna betonar i intervjuerna att de gör en helhetsbedömning av elevernas kunskaper. Det arbete som pågår på skolan kring formativ bedömning bekräftar att man utgår från elevens kunskaper vid kursens slut.

Sammanfattar och värderar lärare olika underlag i enlighet med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan?

Skolinspektionen bedömer att betyg i historia A, kemi A och svenska B sätts enligt Skolverkets föreskrifter om tillämpning av betygskriterier i gymnasieskolan.

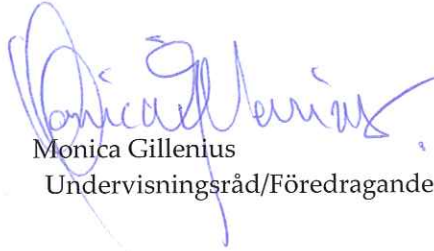
Lärare i historia A, kemi A och svenska B sätter betyget Godkänt (G) på elever som uppfyller kursplanens samtliga betygskriterier för betygsnivån G. I intervjuer ger lärarna exempel på sammanvägningar som överensstämmer med föreskrifterna om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan för betygsnivåerna Väl godkänt (VG) och Mycket väl godkänt (MVG), att väl utvecklad förmåga avseende något eller några betygskriterier kan väga upp brister i ett eller ett par betygskriterier.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråd Barbro Nässén deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Lena Dahlquist
Enhetschef

Monica Gillenius
Undervisningsråd/Föredragande

Bilaga

Författningsstöd och bedömningskriterier

Författningsstöd och bedömningskriterier

Skolinspektionens granskning av betygssättning i gymnasieskolan (II)

Den nya skollagen trädde i kraft den 1 augusti 2010, men 1985 års skollag (SFS 1985:1100) ska fortsätta att tillämpas fram till den 1 juli 2011. För elever som har påbörjat utbildningen före den 1 juli 2011 ska 1985 års skollag fortsätta att tillämpas tills dess att eleverna avslutat sin utbildning. Det innebär att 1985 års skollag under dessa perioder är utgångspunkten för Skolinspektionens tillsyn och granskning.

De bedömningspunkter som ingår i granskningen bedöms med utgångspunkt i följande:

Är uppgifter/aktiviteter³ som lärare använder i undervisningen och som ger underlag för bedömning av elevernas kunskaper relaterade till kursplanernas mål och betygskriterier?

- Ges eleverna möjlighet att visa upp de kunskaper och förmågor som framgår av kursplanens mål och betygskriterier?
- Ställs andra krav för betyg som inte framgår av kursplanens mål och betygskriterier?
- Överensstämmer de kunskapskrav som ställs för olika betyg med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna?

Enligt 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna (SKOLFS 1994:2), nedan kallad Lpf 94, 2.5 Bedömning och betyg, uttrycker betyget i vad mån den enskilda eleven har uppnått de kunskapsmål som uttrycks i kursplanen för respektive kurs och som definieras som betygskriterier. I 7 kap. 4 § gymnasieförordningen (SFS 1992:394) står "Det skall finnas betygskriterier för alla kurser som får förekomma i gymnasieskolan /.../ Vid betygssättningen skall läraren använda dessa betygskriterier."

Bedömningen i dessa avsnitt grundar sig på att de uppgifter/aktiviteter som elever förväntas genomföra och som ger underlag för bedömning och betygssättning relaterar till kursplanens mål och betygskriterier och inget därutöver. Bedömningen grundar sig också på om de kunskapskrav som ställs på enskilda elever överensstämmer med kursplanens betygskriterier för de olika betygsnivåerna. Det innebär att kunskapskraven för en viss betygsnivå inte påtagligt avviker från betygskriterierna för just den betygsnivån.

³ Med uppgifter/aktiviteter menas de moment som elever genomför för att visa sina kunskaper inom ramen för de kurser de läser. Det kan exempelvis vara prov, muntliga uppgifter, litteraturredovisningar eller egna arbeten som genomförs med mer eller mindre lärarhjälp enskilt eller i grupp.

Sammanfattar och värderar lärare olika underlag och bedömningar systematiskt⁴ vid betygssättningen?

- Sammanfattar och värderar lärare olika underlag på ett likvärdigt sätt vid betygssättningen?
- Sammanfattar och värderar lärare olika underlag i enlighet med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan?

1 kap. 2§ första stycket 1985 års skollag anger att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig. Enligt Lpf 94, 2.5, Bedömning och betyg, ska läraren vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper i förhållande till kraven i kursplanen, beakta även sådana kunskaper som en elev tillägnat sig på annat sätt än genom den aktuella undervisningen samt göra en allsidig bedömning av kunskaperna och därvid beakta hela kursen.

I 7 kap. 4 § gymnasieförordningen står att Statens skolverk får meddela föreskrifter om betygskriterier för andra kurser än lokala kurser och för projektarbete. Enligt Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2000:134) om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan ska en elev ha kunskaper för samtliga betygskriterier för betygsnivån Godkänt (G) för att få det betyget. För betygen Väl godkänt (VG) och Mycket väl godkänt (MVG) kan väl utvecklad förmåga avseende något eller några betygskriterier väga upp brister i ett eller ett par andra betygskriterier. För samtliga betygsnivåer gäller att läraren kan bortse från enstaka betygskriterier om särskilda skäl föreligger, som exempelvis funktionshinder eller andra personliga förhållanden som inte är av tillfällig natur och som utgör ett direkt hinder för eleven att uppfylla kraven för ett visst kriterium.

Bedömningen i dessa avsnitt grundar sig på om lärares sammanfattande värderingar är likvärdiga, att tillgänglig information utnyttjas och sammanvägningen till ett betyg är allsidig, saklig och personneutral. Det innebär att sammanvägningen inte är slumpvis och/eller varierar mellan elever på oklara grunder. Bedömningen avser också huruvida lärare sammanfattar och värderar olika underlag vid betygssättningen i enlighet med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan. Det innebär att undantag endast görs vid enstaka fall och motiveras av särskilda skäl.

⁴ Med systematiskt menas att sammanvägningen inte är slumpvis eller varierar mellan elever. Sammanvägningen görs likadant för alla elever, dvs. på ett likvärdigt sätt. Sammanvägningen överensstämmer dessutom med Skolverkets föreskrifter om tillämpningen av betygskriterier i gymnasieskolan.

